

PORTRÆT AF EN 35-ÅRIG GAMMEL JOMFRU

»Rachel, Rachel« handler om et menneskes opbrud, om hvor smertefuldt og dyrt det er at bryde op, og hvor nødvendigt. I en nutid, hvor trangen til opbrud og følelsen af indre uro gang på gang giver sig udtryk i voldsom ydre dramatik i det amerikanske samfund, kan det virke forbavsende, at Paul Newman i sin debutfilm har taget udgangspunktet i det helt statiske, det stivnede og stillestående provinsbysamfund, derude hvor ikke engang ekkoet fra de voldsomme menneskelige og samfundsmæssige jordrustelser i dagens USA er nået hen. Men virkningen er overvældende.

Alting står stille i Rachels tilværelse. Familielivet sammen med moderen er stivnet i en forlænget barndom. Rachel blev ikke gift, den eneste tænkelige rolle for en ung kvinde uden for barndomshjemmet i det bornerte lilleby-samfund. Altså må hun fortsætte i rollen som umyndig teenager under moderens fulde kontrol. Byærinderne for moderen, serveringen ved de ugentlige bryllupsaftener, Rachel føres i kort snor, hun opdrages stadig.

Rachel er lærerinden, men det eneste hun kan bringe videre til børnene er søvnen og stilstanden. Filmen lader os kun se Rachel hos børnene, når hun nynner dem i søvn i deres hviletimer, eller når hun leger sommerfugl med dem som afslapningsøvelse. Rachel kan kun give sin barndom videre. For børnene bliver skolen ikke gennem hende et vindue ud til verden.

Hun trives ikke i den tilværelse, men hun kender ingen anden, og hun kender ikke oprøret. Døden forekommer hende at være den eneste flugtmulighed, døden som den uvirkelige, men mærkeligt fredfyldte afsked hun lærte at kende i barndommen igennem faderens arbejde som bedemand.

Hendes opbrud begynder ved hendes møde med ondskaben igennem barndomsvennen Nick, som lokker hende ind i et forhold uden reelle hensigter. Nick indføres i historien som en ren rekvisit. Helt rigtigt efterlader han ved sin forsvinden kun en fornemmelse af kynisk upålidelighed, intet andet, for sådan må Rachel opleve ham, men-

neskeligt uskarp mens han er til stede, og bagefter blot som det ildevarslenende tomme rum under hende, da hendes sikkerhedsnet af beskyttende uvirkelighed for første gang er borte.

Men først med tomheden og angsten får hun viljen til at leve. Hun slipper ikke let. En graviditet, som hun klynger sig til som en regningsplanke midt i skammen – her kan hun endnu engang drukne sig i drømmen om et samliv i barnlig uskyld – viser sig at være indbildt. Ribbet for alt, sin plads i det småborgerlige system af anstændighed, sin menneskelige værdighed og først og sidst sin kontakt med andre, først da kan hun bryde op. Ganske som de udvandrede fra den gamle verden, der skabte den amerikanske nation, udvandrer hun, og ligesom det var for dem, er ensomheden og viljen til at bruge sit liv hendes vigtigste bagage, måske den eneste.

»Rachel, Rachel« er den smukkeste film om Amerika som en sindstilstand, der længe er set. Kritisk, men indforstået. Altid bryde op, altid komme videre som de gamle pionerer gjorde, det er at bruge sit liv. Newman lader bevidst de afsluttende scener skildre mennesker, der emigrerer. Men på denne måde får filmen også en aktual adresse til nutidens Amerika. Gennem en 35-årig gammeljomfrus forsinkede og skuffende første kærlighed når han til de nederste menneskelige rødder under tidens opbrud.

Det er en helt usædvanligt blufærdig film. To gange bryder Rachel sammen, ved et missionsmøde og ved meddelelsen om, at hun slet ikke er gravid. Begge gange ses hele optakten til sammenbruddet, hele det nervøse forløb, som fortæller noget om mennesket, men aldrig det nøgne sammenbrud. (Joanne Woodwards spil som Rachel er helt uden sidestykke i den nyere filmkunst). Hvor ofte har man ikke i filmkunsten måttet overvære disse ublufærdige, ydmygende rædsels-scener med hensynsløs fordybelse i opløste mennesker, som dybest set intet siger, fordi menneskene allerede er ophørt med at fungere som bevidstheder?

Filmen er bygget op i en velkendt udtryksform og med en traditionel fortælle teknik.

Men den fungerer som den skal. Newmans filmstil er ikke et spørgsmål om anvendelse eller ikke anvendelse af *flash-backs* og indre monolog. Hans personlige stil afslører sig igennem den dybe indre overensstemmelse imellem det skildrede og måden det skildres på. Ro, blufærdighed og kolossal voldsomhed i følelserne under den beherskede overflade kendetegner Rachel og hendes miljø, som det kendetegner Paul Newmans film. Hans kvindeskikkelse bringer – ydre forskelle til trods – John Fords kvindelige læge i »Syv kvinder« i erindring«. *Rolf Bagger.*

Rachel, Rachel (Rachel, Rachel en jomfru på 35) - USA 1968

Prod. selskab: Kayos Productions. dist.: Warner Bros.-Seven Arts. Producer: Paul Newman. Associate P.: Arthur Newman, Harrison Starr. Prod. leder: Flo Nerlinger. Instr.: Paul Newman. Instr. ass.: Alan Hopkins, Robert Koster. Manus.: Stewart Stern. Efter romanen »A Jest of God« af Margaret Laurence. Foto: Gayne Rescher (Widescreen/Eastman-color/Technicolor Print). Kamera: Richard Mingalone. Klip: Dede Allen. Arkitekt: Robert Gundlach. Dekoration: Richard Merrell. Musik: Jerome Moross. Tone: Jack Jacobsen. Kostumer: Domingo Rodriguez. Medv.: Joanne Woodward, James Olson, Kate Harrington, Estelle Parsons, Donald Moffatt, Geraldine Fitzgerald, Terry Kiser, Frank Corsaro, Bernard Barrow, Nell Potts, Tod Engels, Shawn Campbell, Dorothea Duckworth, Izzy Singer, Violet Dunn, Bruno Engl, Beatrice Pons, Simm Landres, Connie Robinson, Sylvia Shipman, Larry Frederick, Wendell MacNeal. Prem.: Alexandra 2. 6. 1969. Dansk udl.: Warner & Constantin. Længde: 101 min. 2775 m, gul.

Scener fra optagelserne af Paul Newmans smukke debutfilm »Rachel, Rachel«, der vidner om skuespillerens fortrinlige evner som instruktør.

